

Limiar

Este volume recolle os textos que as persoas participantes nas IX Xornadas sobre Lingua e Usos. Lingua e Tradución tiveron a ben expor no seu desenvolvemento aló polo mes de novembro de 2012 no salón de actos da Facultade de Filoloxía da Universidade da Coruña, e que contaron, máis unha vez, coa colaboración da Real Academia Galega e co patrocinio económico da Secretaría Xeral de Política Lingüística.

Logo de realizarmos as máis das edicións anteriores no acubillo que supón o edificio da Reitoría (fóra dunha única incursión no campus de Oza cando as xornadas do ano 2010 de temática sanitaria), o Servizo de Normalización Lingüística decidiu saír novamente á procura do que se entendía sería o público máis directamente interesado na temática proposta e coa peculiaridade de ser esta unha ocasión en que se abordaba un ámbito de traballo e estudo cosubstancial a todas as linguas como é a tradución.

Quen se aproximar a este cento longo de páxinas atopará nelas unha completa e actual radiografía sobre o panorama tradutivo galego e non só: para alén das políticas levadas a cabo e a evolución ao longo do tempo das traducións feitas ao galego e desde o galego, hai espazo nelas para lles dar voz ao mundo editorial, aos e ás profesionais da tradución e interpretación de Galicia e de fóra de Galicia, ben como a temas xa recorrentes (caso das traducións ao/do portugués) xunto a outros que, pola contra, non sempre adoitan estar presentes nas monografías ao uso. Cremos, pois, que a pluralidade da obra que agora presentamos, tanto pola orixe das voces como tamén pola súa adscripción profesional, é outro valor para destacar deste volume de actas. Agardemos que así sexa valorado e que poida ser base e xerme de futuros traballos.

XESÚS M. MOSQUERA CARREGAL

Presentación

XOSÉ LUÍS ARMESTO BARBEITO

Reitor

Como reitor da Universidade da Coruña quero comprometer, de maneira expresa, o apoio do meu equipo de goberno a estas xornadas e a todas cantas iniciativas se poidan afrontar a prol da normalización do uso do galego, o idioma propio de Galicia. Entre esas iniciativas salienta, desde hai xa nove anos, a convocatoria das Xornadas sobre Lingua e Usos, da man da profesora Goretti Sanmartín, a quen cómpre felicitar. Estou certo de que sen o seu traballo xeneroso e sen a súa contaxiosa paixón pola lingua galega esta iniciativa non tería callado (ou cando menos non o faría coa mesma altura e rigor).

Os temarios e o propio desenvolvemento das xornadas en todas as súas convocatorias demostra que, desde un punto de partida realista e achegado ao tempo e ás circunstancias en que nos movemos, pódense formular propostas audaces, viables e eficaces para estenderen o uso do galego en calquera ámbito social, profesional ou científico.

Calquera persoa que coñeza minimamente o porqué da minorización do galego entenderá a superación de atrancos e estereotipos como unha carreira de fondo, un obxectivo de longo percorrido que require sortear moitos obstáculos. Saberá tamén que para dar pasos adiante cómpre un traballo sostido no tempo e alentado por un compromiso veraz con Galicia e coa súa lingua. Compromiso individual e compromiso colectivo de institucións e entidades públicas e privadas.

Ese compromiso co país e co idioma propio forma parte dos sinais de identidade da Universidade da Coruña desde o seu nacemento. Os nosos Estatutos establéceno con clareza desde os seus primeiros artigos: prestarase especial atención ao estudo e desenvolvemento da identidade cultural de Galicia e uso do galego como vehículo

normal de expresión. Por se non abondaba a obriga ética e cívica de todo galego para co seu país, temos a obriga legal de fomentar o uso do galego en todas as nosas actividades, algo en que, podo aseguralo, este reitor ten un especial empeño.

As tres universidades do país conforman o sistema universitario galego. En nós está depositada a responsabilidade do servizo público do ensino superior e, daquela, a esixencia de atender o dereito dos galegos e das galegas a cursaren estudos universitarios en condicións de igualdade, e penso que esa igualdade de oportunidades alcanza tamén, por suposto, os dereitos lingüísticos.

Temos a obriga de potenciar o uso do galego, de lles reclamar ás administracións públicas a aplicación e o desenvolvemento, sen complexos, do Plan xeral de normalización lingüística. Non só que non se dean pasos atrás, senón que se collan novos impulsos e novos folgos con valentía, mais tamén precisamos procurar o aprecio dos propios galegos polo seu idioma, dignificándoo e adaptándoo para o seu uso con normalidade en todos os ámbitos da vida da Galicia do século XXI. O galego como lingua moderna, práctica e evolucionada ao compás da propia sociedade, coas súas novas configuracións urbanas, profesionais ou tecnolóxicas. Un idioma capaz de se manter como o principal signo da nosa identidade cultural neste océano, por veces incerto e con frecuencia esmagador, que rotulamos baixo o termo *globalización* (que non só é económica, senón tamén cultural).

Hai unhas semanas, Agustín Fernández Paz, que anda a recibir xustos recoñecementos pola súa fecunda traxectoria literaria, pedía para o libro galego o apoio imprescindible para competir cos do resto do mundo en pé de igualdade. Temos materia prima dabondo e calidade contrastada. Semella que a crise tamén pode curtocircuitar os avances conseguidos nestes últimos anos e que se visualizaba cunha crecente presenza en feiras e foros especializados e un notable incremento das traducións.

Ao longo das sesións destes tres días de xuntanza o debate vaise centrar arredor da tradución nas dúas direccións. Tradución do galego a outras linguas e tradución de textos doutras linguas ao galego, así como dos problemas específicos ocasionados pola aínda moi escasa introdución da figura do e da intérprete. Agardo que os relatorios e as mesas redondas programadas respondan ao interese das persoas asistentes. Confío en que as conclusións que se vaian tirando sirvan non só para dispoñermos dunha boa radiografía da situación actual da tradución, senón tamén para impulsarmos novas ideas e novas iniciativas.

Remato xa co meu agradecemento para a Real Academia Galega pola súa colaboración e para a Secretaría Xeral de Política Lingüística polo seu apoio a estas xornadas desde a súa primeira convocatoria.

Máis nada. Bo día e moitas grazas.

A Coruña, 28 de novembro de 2012

Presentación

VALENTÍN GARCÍA GÓMEZ

Secretario xeral de Política Lingüística

Na actualidade estamos a vivir momentos de grandes mudanzas que nos esixen un esforzo de innovación constante. Se trasladamos isto ao campo da lingua, supón aceptar que calquera variedade lingüística que quede á marxe dos ditos cambios perderá todo valor instrumental. É por isto que cómpre adecuarmos a lingua aos novos usos e necesidades, para o que temos que dedicar grandes esforzos, moita sabedoría e tamén non poucos recursos.

En Galicia sabemos moi ben que este é o camiño que hai que seguir, razón pola que, desde hai xa tempo, se traballa en proxectos, algúns pioneiros, destinados a que a nosa lingua non volva estar ausente, coma no pasado, en citas importantes da Historia. Parte importante deste traballo consiste en ofrecer ferramentas e instrumentos modernos e útiles a unha sociedade que sente, case por primeira vez na súa historia, que o seu idioma é válido tamén para os usos formais da lingua.

Hoxe o galego ocupa, segundo datos do Euromosaic, o terceiro posto entre as 48 minorías lingüísticas da Unión Europea nel estudadas. Porén, sen un traballo serio e decidido o galego poderá verse abocado a desaparecer de ámbitos da sociedade custosamente conquistados e a perder valor funcional. De aí que non sexa un esforzo menor o encamiñado tanto a situar a lingua, a cultura e a ciencia de Galicia no mundo, como a permitirnos acceder ás principais correntes culturais e científicas do mundo na lingua de noso. Desde o meu punto de vista, esa é, nin máis nin moito menos, a transcendencia da tradución, labor que debe proxectarnos e á vez incluírnos no mapa das grandes correntes culturais e científicas do noso tempo.

Dado o novo marco globalizado en que nos movemos, a conquista da normalidade para o galego ou para calquera outra lingua minoritaria pasa tamén pola conxunción

de esforzos, recursos e coñecementos entre institucións, organismos e empresas con sensibilidades e obxectivos similares.

Agradézolles, por tanto, á Universidade da Coruña e, nomeadamente, ao equipo que organiza a IX edición das Xornadas Lingua e Usos, que puxeran a súa mirada neste ámbito tan importante. Vaia tamén o noso agradecemento para todas aquelas persoas que participarán como relatoras, pois van traer a estas aulas un saber e uns modelos de traballo que servirán para marcar o camiño que se ha seguir en diante nunha cultura, a nosa, que necesariamente terá que ser unha cultura emerxente, como nos afirmará, na derradeira das intervencións, Iolanda Galanes.

Moitas grazas.

Presentación

GORETTI SANMARTÍN REI

Directora do Servizo de Normalización Lingüística

Benvidas e benvidos, máis unha vez, ás IX Xornadas sobre Lingua e Usos que organiza o Servizo de Normalización Lingüística da Universidade da Coruña co financiamento da Secretaría Xeral de Política Lingüística. Quero trasladarvos que nesta ocasión tivemos moitas dúbidas á hora de decidirmos a temática destas xornadas sobre lingua e usos, para responder ás expectativas creadas e introducir novidades que fosen de interese para unha intervención nunha actualidade dramática para a lingua galega. Había, por exemplo, unha temática pendente de ocasións anteriores, e con base nas suxestións recibidas polo seu público máis fiel, consistente en abordar o binomio lingua e intervención oral, por considerármolo de interese e importancia para o ámbito universitario e da administración, na medida en que se mantén o esquema de lingua-escrita como un ámbito maiormente normalizado, mais non así no que ten a ver coa oralidade.

Porén, finalmente, optamos por estoutra suxestiva cita de *Lingua e Tradución* atendendo a unha cuestión que xulgamos fundamental: por a tradución ser un dos elementos ou sinais relevantes do grao de normalización dunha lingua, pola súa capacidade para incorporar culturas diversas e permitir o acceso á ciencia e á literatura universal en lingua galega ben como, á inversa, no outro sentido que supón traducir a nosa cultura e ciencia desde a lingua galega cara a outros dominios lingüísticos. Coincide, alén disto, o feito de existiren relevantes proxectos de investigación que están a traballar neste ámbito, nomeadamente desde a Universidade de Vigo, tanto desde un punto de vista cuantitativo como cualitativo a respecto desta temática. É por iso que ofrecemos un programa en que abordamos a situación da lingua galega neste momento, a problemática específica dalgúns ámbitos como poden ser a interpretación, sen descoidar o feito de como, en definitiva, o que se traduce non é exclusivamente linguas, senón culturas e como estas levan apareladas todo un conxunto de crenzas, ideoloxía... e

como isto debe ser abordado desde unha perspectiva ética e honesta que reforce un verdadeiro plurilingüismo e que non aposte unicamente polas linguas dominantes no mercado.

Reitero desde este foro o agradecemento á presenza e colaboración do secretario xeral de Política Lingüística con estas xornadas, así como a do secretario da Academia Galega e as do reitor e secretario xeral da nosa universidade, que sempre acollen con entusiasmo as nosas iniciativas. Desexo, finalmente, que, logo do debate e expectación que as Xornadas despertaron no seu día, o presente volume de actas estea á altura da sociedade galega e constitúa máis unha achega a un mundo diverso e vizoso, un feito que só se promoverá desde o noso espazo particular se o galego ocupa un lugar digno entre o resto das linguas.